

Pitkä vierihoito verottaa maitotuotosta

KAISA KAUSTELL, MTT

MTT:n tutkimuspihatossa vertailtiin, miten vierihoitojakson pituus vaikuttaa lemmiin. Tarkastelussa oli lehmän syönnin kehittyminen. Pitkän vierihoidon jälkeinen vierotus haittasi selvästi lehmien säilörehun syöntiä ja alensi maitotuotosta useiden päivien ajan.

Poikimisen jälkeen korkeatuottoisen, pitkälle jalostetun lehmän maitotuotos nousee erittäin nopeasti. Tällöin sen olisi myös syötävä riittävästi rehuja. Poikimisen jälkeen syöminen on kuitenkin alttiina monenlaisille häiriöille ja vieroituskkin vaikuttaa syömiseen.

Luonnossa nautaa poikki muusta laumasta erillään ja pysyy vasikkansa kanssa noin viikon ajan eristyksissä. Emä poistuu vasikan luota vain syömään. Emän syödessä vasikka makaa piiloutuneena ja odottaa emää takaisin. Tämä laumasta erillään olo varmistaa, että emä ja vasikka oppivat tuntemaan toisensa ja erottamaan toisensa muista lauman yksilöistä. Poikimakarsina tarjoaa nykykylmälle ja vasikalle vastaavan luontaisen eristäytymismahdollisuuden.

Vierotus tapahtuu luonnonoloissa vähitellen, kun vasikka on noin 8-11 kuukauden ikäinen. Nykyaikaisessa lypsykarjataloudessa näin pitkän vierihoidon järjestäminen ei käytännössä onnistu.

Vierihoidon edut

Vasikka toipuu syntymästä, kun emä nuolee sen kuivaksi syntymän jälkeen. Myös ensimmäiset ternimaitoannokset ovat erittäin tärkeitä, jotta vasikan puolustuskyky kehittyisi. Vierihoidossa vasikka voi imeä maitoa omaan tahtiinsa luonnollisina pieninä annoksina. Imeminen edistää vasta-aineiden imeytymistä vasikan suolistossa ja edistää siten vasikan terveyttä. Emä toipuu myös nopeammin poikimisen rasituksista, kun sen täytyy nousta ylös hoitamaan vasikkaansa.

Vierihoidon haitat

Vierihoidon haittana voidaan pitää sitä, että emä ja vasikka kiintyvät toisiinsa niin voimakkaasti, että väistämättä seuraava vierotus aiheuttaa molemmille stressiä.

Vierotusstressi aiheuttaa lehmälle levottomuutta. Lehmä etsii vasikkaansa ja kutsuu sitä ammumalla tietyllä tavalla. Lypsyosastoon siirretty lehmä saattaa seisokella pitkiä aikoja vasikkaosastoon päin tarkkaillen, eikä se silloin muista syödä. Mitä pitempään lehmä on tutkimuksissa ollut vasikkansa kanssa yhdessä, sitä selvempiä vieroitusoireet ovat olleet. Lemmien välillä on toki yksilöllisiä eroja, sillä emonvaistot eivät ole kaikilla yhtä voimakkaita.

Minkiön tutkimuspihaton vierihoidokoe

Kahden viimeisen sisäruokintakauden aikana vierihoidokokeessa poiki yhteensä 144 lehmää. Niistä 86 lehmää poiki sisäruokintakaudella 1999-2000 ja 58 lehmää syksyn 2000 aikana. Kaikki lehmät poimitettiin poikimakarsinassa, johon ne mahdollisuuksien mukaan siirrettiin jo 7-4 päivää ennen odotettua poikimapäivää. Poikineista lehmistä 8 oli vasikalleen niin aggressiivisia, että vasikka jouduttiin ottamaan pois emältä pian poikimisen jälkeen. Näistä lehmistä 5 oli ensikkoo ja 3 vanhempaa lehmää.

Kokeessa selvitettiin, miten vierihoidojakson pituus vaikuttaa lehmän säilörehun syönnin kehittymiseen poikimisen jälkeen. Kokeessa verrattiin lyhyttä 6-12-tuntista ja pitkää 5-vuorokautista vierihoidoa välittömästi poikimisen jälkeen tapahtuvaan vieroitukseen (0 tuntia). Heti vieroitettavilta lehmiltä vasikat otettiin pois välittömästi syntymän jälkeen, joten niiden välille ei päässyt syntymään minkäänlaista kontaktia. 6-12 tuntia vierihoidoa saaneessa ryhmässä aamulla syntyneet vasikat vieroitettiin iltaan mennessä ja klo 15 jälkeen syntyneet aikaisin seuravana aamuna. Vasikat olivat siis vähintään 6 tuntia ja enintään 12 tuntia emän kanssa poikimakarsinassa. Pitkän vierihoidoryhmän lehmät olivat vasikan kanssa poikimakarsinassa koko ternimaitoajan eli 5 vuorokautta.

Lehmiä lypsettiin poikimakarsinassa kaksi kertaa päivässä siitä lähtien, kun maitoa alkoi tulla runsaammin. Vasikat saivat imeä niin paljon kuin halusivat ja määrä oli noin 6-9 kiloa päivässä

Pitkä vierihoido ensikoille rankempaa

Lehmän säilörehun syönti kuvaa hyvin syönnin kehittymistä. Sen sijaan vasikoiden käyttäytymistä tai hyvinvointia ei tässä kokeessa voitu tutkia tarkemmin. Tulokset viittasivat selvästi siihen, että pitkään vierihoidossa vasikoitaan pitäneet lehmät vähensivät vieroituksen jälkeen säilörehun syöntiä useiksi päiviksi.

Vanhemmat, 5 vuorokautta vierihoidossa vasikoitaan pitäneet lehmät tuottivat päivittäin maitoa keskimääräinen yhtä paljon kuin heti vasikoistaan vieroitettut lehmät noin 7 päivän kuluttua poikimisesta eli 2 päivää vieroituksen jälkeen. Ensikot tuottivat näin paljon maitoa vasta noin 10. päivänä poikimisesta. Kaksi ensikkoo pidatti vieroituksen jälkeen maitoan, ja niille jouduttiin antamaan oksitosiinilääkitystä.

Käytännön suositus

Tämän kokeen tulosten ja karjanhoitajien käytännön kokemuksen perusteella voidaan suositella suhteellisen lyhyttä vierihoidoa. Vasikan toipumisen ja ternimaidon saannin kannalta -1 vuorokauden pituinen vierihoido tuntuisi riittävän vasikalle, mutta ei olisi liian pitkä emälle. Erityisesti ensikoille 5 vuorokautta kestävä vierihoido on ongelmallisempaa kuin useamman kerran poikineille lehmille. *Koetoiminta ja käytäntö 2/2001: 11 sähköposti kaisa.kaustell@mtt.fi puhelin 0500 985 516.*